

2018 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿԱՏԵՍՖԵՐԻ 9-Ի ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՐՏԱՀԵՐՁ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐΧԱԾԱՄԿԵՏ ԴԻՏՈՐԴՈՒԹՅԱՆ ԱՄՓՈՓՈՒՄ ԳՅՈՒՄՐԻ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

2018 ԹՎԱԿԱՆԻ ՊԵԿՏՈՒՄԵՐԻ 9-Ի ՀՀ ԱՌԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ԱՐՏԱՀԵՐԹ ԸՆՏՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐΧԱԺԱԿԵՏ ԴԻՏՈՐԴՈՒԹՅԱՆ ԱՍՓՈՓՈՒՄ ԳՅՈՒՄՐԻ ՔԱՂԱՔՈՒՄ

OPEN SOCIETY
FOUNDATIONS
ARMENIA

PROGRESS OF
GYUMRI NGO
Civil Society Development Center

ԳՅՈՒՄՐԻ 2019

2018 թվականի դեկտեմբերի 9-ի ՀՀ Աժ-ի արտահերթ ընտրությունների օրը Գյումրի քաղաքի 59 ընտրական տեղամասերում կարճաժամկետ դիտորդական առաքելություն իրականացվեց «Գյումրու առաջընթաց» ՔՅԶԿ 74-ի կողմից:

Մինչ դիտորդության իրականացումը կազմակերպվեցին դասընթացներ թվով 80 դիտորդների համար, որոնց ժամանակ դիտորդներին ներկայացվեցին ՀՀ ընտրական օրենսգրքի դրույթները, մասնավորապես՝ քվեարկության օրը հանձնաժողովի աշխատանքները կարգավորող նորմերը, քվեարկության կազմակերպման և անցկացման կարգը, առավոտյան ժամը 07:00-ից մինչև արդյունքների ամփոփման ժամակահատվածը, դիտորդների, վստահված անձանց, ԶԼՄ-ների ներկայուցուցիչների, հանձնաժողովների իրավունքները և պարտականությունները, ծանոթացվեց կարճաժամկետ դիտորդություն իրականացնելու գործնական մեթոդներին և մեխանիզմներին, ներկայացվեց կարճաժամկետ դիտորդության իրականացման համար ՀՔԱՎ գրասենյակի կողմից մշակված դիտարկման քարտերը, որոնց միջոցով դիտորդները պետք է իրականացնեին քվեարկության օրվա դիտարկումը:

Դասընթացների մասնակիցներին ծանոթացվեց Երկու դիտարկման քարտ՝ ընտրական տեղամասի բացումից 07.00-ից մինչև 08.00 ժամանակահատված (համանաժողովի նիստի դիտարկման քարտ) և քվեարկությունը սկսելուց 08.00-ից մինչև քվեարկության արդյունքների ավարտի դիտարկման քարտ (տեղամասային կենտրոնի դիտարկման քարտ):

Հանձնաժողովի նիստի դիտարկման քարտ 07:00-08:00

Դիտորդը պետք է լրացնի մինչև 08:05, իսկ
տեղեկատվություն մուտքագրողը՝ մինչև 08:45

* Required

1. Տեղեկատվություն մուտքագրող (անուն, ազգանուն) *

2. Դիտորդ (անուն, ազգանուն) *

3. Համալիր *

16. Կրոյց հանձնաժողովի նիստին ներկա գտնվելու
դրվագներ ունեցող դրվագ անձ մուտք է գրիգի
տեղումսապահ եւնուրուն, եթե այս, ո՞վ (եթե ոչ,
անցելեւ հաց 18-ին) *

Check all that apply.

- Ոչ
- թեկնածու [Ի]
- յիշմանը տեղական կամավորություն 2 (կամ
ամենի) դիտորդ [Ի]
- յիշմանը ՀՀ Ն 3 (կամ այլի) ներկայացուցիչ [Ի]
- յիշմանը թեկնածող 2 (կամ այլի) վատահակա
անձ [Ի]
- ներկա գունդիրու, հասկումից մասն վկայող
պատշաճ հաստություն կներկայացնած անձ [Ի]
- ռասման (որու չի դրավիրել հանձնաժողովի
նախագիրի կողմոց) [Ի]
- մահացած անձ [Ի]
- ընտոն [Ի]
- գումարու, հապալու չափություն պաշտոնյա [Ի]
- ռասման հեղինակություն [Ի]
- Other: _____

17. Եթե այս, ննդում ենց նշել կառուցք, գտնվելու
պահանջող, և արդյոց անձ հեռացվել

Տեղամասային կենտրոնի դիտարկման քարտ

Դիտորդը պետք է լրացնի մինչև 14:10 և 20:10, իսկ տեղեկատվություն մուտքագրողը՝ մինչև 16:00 և 22:00

* Օբյազատելիո

1. 1. Նշեք գեկուցվող ժամանակահատվածը *

Ոտարենք տույն օճին օվալ.

- 08:00-14:00
 14:00-20:00

2. 2. Տեղեկատվություն մուտքագրող (անուն, ազգանուն) *

3. 3. Դիտորդ (անուն, ազգանուն) *

6. Արդյո՞ք հոգևորությ է տեղամասայի վճարություն ներկա գումարում։
Խոսքում անձունություն ունի անձի նշանը։
Ծառայությունը կատարում է անձի նշանում առաջարկությունը։

- ոչ
 համաձայնը անցածի [Ի/Ա]
 դրայվը (1 դրայվ ամեն տեղայուն առանձին բարեկարգություն) [Ի/Ա]
 2L/3 երեսապարփակ (բարեկարգ, տաքասարդությանը մէջ) [Ի/Ա]
 վաճառքի մասին (1 վաճառքի մաս ամեն բարեկարգություն) [Ի/Ա]
 աշխատի [Ի/Ա]
 հայրական [Ի/Ա]
 վաճառքային հաճախորդություն անցածի [Ի/Ա]
 տեղիքիված առաջարկություն հաճախորդի [Ի/Ա]

7. Ո՞ր համարը է ներկացրել անձը և ո՞ր է եղի կող մուտք դրայվությունը։
պատճենը

8. Համար՝ անգամ է ներառյալ։
Ծառայություն տույն օճին օվալ

- 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
անգամ 10 և
ամբի՞ն

9. Նշեք ժամանակաշրջանը։
Ծառայությունը կատարում է անձի նշանում առաջարկությունը։

08:00-14:00	☐										
09:00-	☐										
10:00-	☐										
11:00-	☐										

14:00-20:00	☐										
-------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

16. Արդյո՞ք հանձնաժողովն միաժամ ներկա գումարին ինչպես ուղարկություն ունի ամեն մուտք է դրանք տեղամասային ինչպեսն, եթե այս, ո կ ընթառ անցնել հարց 18-ին։ *

Check all that apply.

- ոչ
 թվայիններ (Ի/Ա)
 միևնույն տեղայուն կազմակերպություն 2 (կամ ավելի) ինչպես (Ի/Ա)
 միևնույն 2L/3 (կամ ավելի) ներկայացնողի (Ի/Ա)
 միևնույն թվայիններ 2 (կամ ավելի) վասահան ամս (Ի/Ա)
 ներկա գումարին իրավունք մատին վկայող պատշաճ հաստատություն շնորհացնած ամս (Ի/Ա)
 սահման (որո ներ չի հրաժիշտի հանձնաժողովի նախարարի կողմէն) (Ի/Ա)
 անհայտ ամս (Ի/Ա)
 ընտրող (Ի/Ա)
 գումարին իրավունք չունեցող պաշտոնյան (Ի/Ա)
 բարպան հեղինակառություն (Ի/Ա)
 Other:

17. Եթե այս, ինդուրմ ենք նշել կառուցք, գտնվելու պատճենուց, և արյոց անց հեռացվել է

Առավոտյան ժամը 07:00-ից 08:00 ժամանակահատվածում հանձնաժողովի նիստի դիտարկման արդյունքերը

Դիտարկված 59-ը տեղամասերից 27-ը տեղակայված են Եղել դպրոցների, 13-ը՝ մանկապարտեզների, 5-ը՝ նշակութային հաստատությունների, 4-ը՝ բուհերի, 3-ը՝ մարզադպրոցների շենքերում: Ընդամենը մեկ տեղամաս տեղակայված է Եղել մասնավոր կառույցի շենքում և 6-ը՝ այլ պետական հաստատությունների շենքերում: Դիտարկված 59-ը տեղամասերից 55-ում քվեասենյակները գտնվել են շենքի առաջին հարկում, միայն մեկը՝ նկուղում և երեքը՝ երկրորդ հարկերում:

Տեղամասային կենտրոնները և քվեասենյակներն ըստ հենաշարժողական խնդիրներ ունեցող անձանց մատչելիության, ունեն հետևյալ պատկերը.

Դիտարկված 59-ը տեղամասերից միայն երկուսն են գնահատվել դիտորդների կողմից որպես լիովին անմատչելի, մնացած տեղամասերից մատչելիությունը խոչընդոտող տարբեր առկա գործոնների պատկերը հետևյալն է՝

1. Թեքահարթակ առկա էր 17 տեղամասային կենտրոնների շենքերից 17-ում, որոնցից միայն երեքի թեքությունն է 30 աստիճանից ցածր:
2. 15 տեղամասային կենտրոնների շենքերի մուտքը բնութագրվել է հարթ և բացակայել են թեքության աստիճանները:
3. 22 տեղամասային կենտրոնների մուտքի այլ բնույթի խոչընդոտմեր (անհարթություն, աղբ, ավագ, ջրափոս և այլն) չեն արձանագրվել:
4. Միևնույն ժամանակ դիտարկված 59-ը տեղամասային կենտրոններից միայն 27-ի մուտքը, դուռն է բավարար համարվել սայլակով՝ կամ այլ աջակցող սարքերով անցնելու համար և միայն 27 քվեասենյակներում է հնարավոր Եղել, այդ թվում՝ քվեախցիկում, տեղաշարժվել սայլակով՝ կամ այլ աջակցող սարքերով:
5. Դիտորդներն արձանագրել են, որ եթե տեղամասային կենտրոնի շենքը ունեցել է թեքահարթակ, ապա նման թեքահարթակի անհրաժեշտությունն առաջացել է այնտեղ մուտք գործելու և քվեարկելու համար:

Այսպիսով կարող ենք արձանգրել, որ դիտարկված տեղամային կենտրոններից առնվազն 50 տոկոսը տեղակայվել է անպիսի շինություններում, որոնք չեն ապահովել հենաշարժողական խնդիրներ ունեցող անձանց մատչելիությունը:

Դիտարկված տեղամասերից ընդամենը 7-ում են դիտորդներն արձանագրել խոշորացույցի առկայություն տեսողության խնդիրներ ունեցող անձանց քվեարկության կազմակերպման համար: Չնայած գիտենք, որ բոլոր տեղամասային կենտրոններին տրամադրվել են խոշորացույցներ, իսկ ուղղորդող նշաններով, սլաքներով ապահովված են եղել 9-ը տեղամասային կենտրոններ միայն: Բրայլյան կաղապարների առկայության մասին որևէ դիտորդ գեթ մեկ փաստ չի արձանագրել:

Առավոտյան ժամը 07:00-ին դիտարկված տեղամասային կենտրոնների հանձնաժողովներից 41-ում ներկա են եղել հանձնաժողովի 10 անդամներ, 2 հանձնաժողովներում՝ 8 անդամներ: Զարմանալի է, որ 4 հանձնաժողովներում դիտորդներն արձանագրել են 10-ից ավելի հանձնաժողովի անդամներ, ընդհույպ՝ մինչև 14 :

Հանձնաժողովի նիստին ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող որևէ ամձի մուտքը տեղամասային կենտրոն չի խոչընդոտվել:

Դիտարկվող ժամանակահատվածում հանձնաժողովի նիստին ներկա գտնվելու իրավունք չունեցող անձանց առկայությունը արձանագրվել է միայն մեկ տեղամասում, որը ներկա գտնվելու իրավունքի մասին վկայող պատշաճ փաստաթուղթ չի ունեցել, բայց հետո ներկայացրել է: Եվ միայն մեկ տեղամասում է, որ արձանագրվել է ոստիկանի ներկայությունը հանձնաժողովի նիստին և 10-15 րոպե մնալուց հետո դուրս է եկել: Դիտարկված տեղամասերից միայն մեկում է հանձնաժողովի նիստին ներկա գտնվելու իրավունք չունեցող 2 վստահված անձինը եղել. 1-ը՝ «Լուսավոր Հայաստան» կուսացությունից, մյուսը՝ «Իմ քայլը» դաշինքից, քանի որ հանձնաժողովի նիստին ներկա են եղել այս կուսակցությունների ներկայացուցիչները և հանձնաժողովի նախագահի կողմից հեռացման վերաբերյալ կազմվել է արձանագրություն:

Հանձնաժողովի անդամների գործառույթները վիճակահանությամբ սահմանվել են դիտարկված տեղամասերից միայն 50-ում: Միայն 50 տեղամասերում են դիտորդները դիտարկել, որ հանձնաժողովի անդամը պատշաճ է կատարում իր գործառույթները: Հե-

տաքրքիր է նկատել, որ հանձնաժողովի նախագահի գործառույթները այլ անձի կողմից վերցնելու, իրականացնելու նաև արձանագրվել դիտարկված տեղամասերից միայն 47-ում: Մնացած տեղամասերում հանձնաժողովի անդամներն են կատարել հանձնաժողովի նախագահի գործառույթները:

Դիտարկված 59-ը տեղամասային կենտրոններից 46-ում են քվեախցիկների հետևում եղել պատ, մնացած դեպքերում կամ եղել է դուռ, կամ պատուհան, կամ փակցված են եղել ոչ բափանցիկ թրթեր: 56 տեղամասերում քվեախցիկների միջև հեռավորությունը եղել է մեկ մետր և ավելի, իսկ միայն 55 տեղամասերում է քվեախցիկը տեղադրված եղել այնպես, որ ընտրողը դեմքով ուղղված լինի դեպի հանձնաժողովը: Դիտարկված 59-ը տեղամասերից 55 տեղամասերում է քվեասենյակների լուսավորությունը գնահատվել բավարար, մնացած տեղամասերում լուսավորությունը թույլ է եղել, որն էլ առաջացրել է քվեարկության սենյակում դժվարություններ, և քվեարկողները ստիպված են եղել քվեարկել քվեախցիկից դուրս:

Բոլոր ընտրական տեղամասերը կահավորված են եղել էլեկտրոնային գրանցման սարքերով, որոնցից միայն մեկում են դիտորդներն արձանագրել, որ գրանցված ընտրողներին հավաստող տեղեկանքը չի սոսնձվել գրանցանալուն, ի դեպ երկու տեղամասերում էլեկտրոնային սարքերը, ըստ դիտորդների, դժվարությամբ են ճանաչել մատնահետքերը: 59-ը տեղամասերից միայն 52 տեղամասի քվեասենյակն է քվեարկության բնականոն ընթացքը ապահովելու տեսակետից դիտորդների կողմից գնահատվել բավարար: Մնացած 7 տեղամասային կենտրոնների քվեարկության սենյակների տարածքը եղել է փոքր, անհարմար և նաև ցուրտ: Միայն երեք տեղամասային կենտրոններում առկա չեն եղել քվեարկության կարգի, հանձնաժողովի գործառույթների, քվաքերթիկի նմուշի նաև պահպանի անհրաժեշտ տեղեկատվություն պարունակող պաստառներ:

Հանձնաժողովի նիստի ընթացակարգը պահպանվել են դիտարկված 59 տեղամասերից 51-ում: Տեղամասային կենտրոնում նիստի ընթացքում արձանագրված խախտումները, թերությունները վերացնելու ուղղությամբ կանխարգելիչ և ակտիվ գործողություններ դրսնորել են 29 տեղամասում:

Արձանագրված խախտումների վերաբերյալ 59 դիտորդից 13-ն անմիջապես դիմել են տեղամասային ընտրական հանձնաժողովի նախագահին՝ դրանք վերացնելու առաջարկով, միայն երեք դեպքում է անհրաժեշտ եղել արձանագրել խախտում գրանցանալուն:

59-ը դիտողներից 52-ն են հայտնել, որ իրենց իրավունքների սահմանափակում չի եղել հանձնաժողովի նիստի ընթացում:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ չնայած դիտարկված տեղամասային կենտրոնների մեջ մասն ապահովված է եղել քվեարկության համար անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներով, սակայն որոշ տեղամասերում.

- տարածքների մակերևսները բավարար չեն եղել ապահովելու համար միաժամանակ առնվազն 15 հոգու գտնվելու հնարավորությունը,
- տեսողական խոչիրներ ունեցող քաղաքացիների համար նախատեսված խոչորացույցները ոչ բոլոր տեղամասերում են ճատչելի և տեսանելի եղել քվեարկողների համար,
- ապահովված չեն եղել պատշաճ լուսավորություն և ջեռուցում,
- հանձնաժողովի անդամների լիազորությունների պարբերական վերաբաշխման համար վիճակահանություն չի կատարվել:

Քվեարկության ընթացքի դիտարկման արդյունքների ամփոփում

Քվեարկության ընթացքում դիտարկված 59-ը տեղամասերից 53-ում չեն արձանագրվել տեղամասային կենտրոնում ներկա գտնվելու իրավունք ունեցող որևէ անձի մուտք գործելու խոչընդոտման փաստ: Մնացած տեղամասերում եղել են վստահված անձինք, որոնց կուսակցությունից արդեն ներկա են եղել անհրաժեշտ թվով ներկայացուցիչներ, որոնք հեռացվել են քվեարկության սենյակից:

ԶԼՍ-երի ներկայացուցչի կամ դիտորդի տեղամասային կենտրոն մուտք գործելու խօսքնդոտման փաստ նույնպես չի արձանագրվել: Տեղամասային կենտրոնում ներկա գտնվելու իրավունք չունեցող անձանց ներկայություն չի գրանցվել 59-ը տեղամասերից 47-ում: Մեկ տեղամասում նույն դիտորդական կազմակերպությունից երկրորդ ներկայացուցիչը հեռացվել է, երկու տեղամասում արդեն քվեարկած, բայց չհեռացած ընտրողից պահանջվել է հեռանալ, մեկ ոստիկան որը ոչ ընտրող է եղել, ոչ չի հրավիրվել է հանձնաժողովի կողմից, ևս հեռացվել է քվեարկության սենյակից:

Ելեկտրոնային գրանցման սարքերի հետ կապված խնդիրներ չեն արձանագրվել 59 տեղամասերից 34-ում: 8 տեղամասերում սարքը դժվար է ընթերցել մատնահետքը, 2-ում՝ սարքը դժվար է ընթերցել անձը հաստատող փաստաթուղթը:

9-ը տեղամասերում արձանագրվել են դեպքեր, երբ ընտրողը գրանցված չի եղել ցուցակում, որի պատճառով սարքի դեղին լույսը ահազանգել է: Դրանք այն տեղամասերում են գրացվել, որոնք գտնվել են մեկ այլ տեղամասի հարևանությամբ՝ միևնույն շենքում:

Միայն մեկ տեղամասում է արձանագրվել այլ անձի փոխարեն քվեարկելու դեպք և այն ընտրողի կողմից պատճառաբանվել է, թե շփոթմանք վերցրել է բուռնիկի անձնագիրը: Ընտրացուցակների հետ կապված խնդիրներ չեն արձանագրվել 47 տեղամասերում:

2 տեղամասերում ընտրողը ստորագրել է այլ անձի փոխարեն: Մեկ տեղամասում քաղաքացու տվյալները բացակայել են ընտրական ցուցակից:

Լցոնման կամ մեկ ընտրողի կողմից ընտրացուցակում մեկից ավել ստորագրելու դեպքը չեն արձանագրվել:

Ընտրողների ստորագրած ցուցակներից քաղաքացիների կողմից ստորագրման դեպքերի վերաբերյալ՝ տվյալների հավաքագրման դեպքեր չեն արձանագրվել դիտարկված 59 տեղամասերից 51-ում: Միայն 5 տեղամասերում է դիտարկվել հանձնաժողովի անդամների նման տվյալների հավաքագրման փաստը, որոնք տվյալները փոխանցում էին հեռախոսով:

9-ը տեղամասերում արձանագրվել է մի քանի անձի միաժամանակյա մուտք քվեախցիկ, որոնցից 6-ը եղել են տարեցներ, և 3-ը՝ ամուսիններ: Ընդ որում տարեցները չօգտագործված քվեաթերիկները դուրս էին բերում քվեախցիկից, սակայն հանձնաժողովի նախագահը նման դեպքերի շարունակությունը կանխել է:

7 տեղամասերում նկատվել է քվեախցիկներից դուրս քվեաթերիկների լրացման դեպքեր, որոց դեպքերում դա պայմանավորված էր, ինչպես արդեն նշվել էր, քվեասենյակի ոչ պատշաճ լուսավորությամբ:

Միայն 6 տեղամասում է արձանագրվել քվեարկելուց հետո ընտրողի կողմից քվեարկության մասին տվյալը՝ այլ անձանց տեղեկացնելու կամ բարձրածայնելու դեպքեր: Քվեարկության սենյակում վկայականը տեսանելի ձևով չկրող անձանց փաստեր արձանագրվել են

միայն 3 տեղամասերում, որոնք դիտորդների պահանջից հետո շտկվել են հանձնաժողովի նախագահի կողմից:

Դիտարկված 59 տեղամասերից միայն երեքում չեն արձանագրվել ինքնուրույն քվեարկելու կարողություն չունեցող անձանց քվեարկելու դեպքեր, իսկ մնացած տեղամասերում բոլոր նման դեպքերը արձանագրվել են, բացառությամբ՝ մեկ տեղամասի:

15-ից ավելի ընտրողների և կուտակումների դեպքեր արձանագրվել են 6 տեղամասերում և միայն 2 տեղամասերում հանձնաժողովի նախագահը չի կարգավորել իրավիճակը կամ բավարար ջանք չի գործադրել խնդիրը լուծելու համար:

5 տեղամասային կենտրոններում ոստիկանները կարգավորել են տեղամասային կենտրոն ընտրողների մուտքը, որոնցից միայն չորսն են նման գործառույթ իրականացրել հանձնաժողովի նախագահի պահանջով:

Միայն 2 տեղամասերում է արձանագրվել տեղամասի կենտրոնում քարոզական նյութերի կոչերի փաստեր:

Դիտորդներից 25-ը հայտնել են, որ բոլոր խախտումները կամ գնահատականները գրանցվել են գրանցանատյաններում, միայն 2-ում չեն արձանագրվել խախտումները, 2 տեղամասում ոչ միշտ են դրանք արձանագրվել:

59 տեղամասերից միայն մեկում է գրանցվել վիճաբանության դեպք՝ 3 անգամ, բայց հարթվել է հանձնաժողովի նախագահի կողմից:

Դիտարկված 59 տեղամասերից 37-ում դիտորդները գտնում են, որ հանձնաժողովի անդամները շատ լավ են տիրապետում քվեարկության կարգին, իրենց գործառույթներին:

52-ում հանձնաժողովի գործառույթների փոփոխությունը կատարվել է ըստ վիճակահանության արդյունքների, ըստ վիճակահանության արդյունքների չեն կատարվել միայն 2 տեղամասերում:

7 տեղամասերում հանձնաժողովի անդամները ոչ միշտ են տեղեկացրել ընտրողներին քվեարկության կարգը քվեաբերթիկների տրման ժամանակ և միայն 17 տեղամասում են հանձնաժողովի վերաբերմունքը ընտրողների նկատմամբ դիտորդների կողմից գնահատվել գերազանց:

Քվեարկության ընթացքում տարբեր խախտումների, խնդիրների լուծման ուղղությամբ անհրաժեշտ միջոցներ չեն ձեռնարկվել դիտարկված տեղամասերից միայն 3-ում: Դիտարկված տեղամասերից 25-ում արձանագրվել են այլ կազմակերպությունների դիտորդներ: 26-ում ՉԼՍ-երի ներկայացուցիչներ չեն այցելել:

Արձանագրված խախտումների, թերությունների վերաբերյալ դիտորդները 18-ում են հարցը բարձրացրել հանձնաժողովի խախագահին, ևս 4-ը պահանջել են արձանագրել և լրացնել խախտումը գրանցամատյանում, ինչն էլ կատարվել է:

Դիտորդների իրավունքների խախտման դեպքեր քվեարկության ընթացում և քվեարկության արդյունքների անփոփման ժամանակ չեն արձանագրվել:

Դիտարկված բոլոր տեղամասերում ցուցակային ընտրողների թվի համեմատ ընտրողների մասնակցության միջին տոկոսը կազմել է 37,4 տոկոս: Ընդ որում առավել մեծ մասնակցությունը կազմել է 47,5 տոկոս՝ թիվ 31/16 տեղամասում, և առավել քիչ թիվը կազմել է 22,5 տոկոս՝ թիվ 32/25 տեղամասում:

Այսպիսով, կարող ենք արձանագրել, որ Գյումրի քաղաքում Ազգային ժողովի

2018թ. արտահերթ ընտրությունների քվերակությունն ընթացել է 77 ընտրական օրենսգրքով սահմանված պահանջներին համապատասխան, առանց որևէ լուրջ միջադիմության և խախտումների, իսկ արձանագրված եղակի խախտումներն ու թերացումները որևէ էական ազդեցություն չեն կարող ունենալ ընտրությունների ազատ և արդար չափանիշների և ընտրության արդյունքների վրա:

Դիտորդական առաքելության իրականացման արդյունքների հիման վրա ներկայացնում ենք ընտրությունների քվեարկության կազմակերպման որակի բարձրացման ուղղված հետևյալ առաջարկությունները.

1. Պարբերաբար և շարունակաբար զարգացնել տեղանասային ընտրական հանձնաժողովների անդամների կարողությունները ընտրական օրենսգրքի վերաբերյալ: Քանի որ տեղանասային ընտրական հանձնաժողովների անդամները ներկայացվում են կուսակցությունների կողմից, այս խնդիրը պետք է լուծեն կուսակցությունները: Բացի ընտրական օրենսգրքի տիրապետումից, քվեարկության որակյալ կազմակերպման և իրականացման տեսակետից նպաստավոր կլիներ նաև հանձնաժողովի անդամներին ուսուցանել հաղորդակցության և կազմակերպական հմտություններին:
2. Կուսակցությունները պատշաճ պետք է ուսուցանեն նաև իրենց կողմից առաջադրված վստահված անձանց ընտրական օրենսգրքի վերաբերյալ:
3. Տեղանասային ընտրական կենտրոնները տեղակայել բավարար շենքային պայմաններում՝ նաև լուսավորություն, ջեռուցում:
4. Բոլոր տեղանասերն ապահովել տեսաձայնագրող, էլեկտրոնային գրանցման սարքերով, խոչորացույցներով և բրայլյան այբուբենի կաղապարներով:
5. Շարունակել ճշտել ընտրական ցուցակները, նաև մեկ ընդհանուր ցուցակում առանձացված ներկայացնել քվեարկության օրվանից 5 օր առաջ դրությամբ տվյալ տեղանասում առկա և բացակա ընտրողների ցուցակները:
6. Վերացնել տարածքային ընտրական ցուցակներով ընտրության մեխանիզմը՝ ապահովելու համար տեղական նշանակության գործոնների բացասական ազդեցությունը ընտրական գործընթացների վրա:
7. Օրենսդրության սահմանել դիտորդական առաքելություն իրականացնող կազմակերպությունների իրավունքը բողոքարկելու ընտրական հանձ-

Նաժողովների անդամների, նախագահների անգործությունը կամ ընտրության ընթացակարգերը խախտող գործողությունները, նաև ընտրությունների արդյունքները բողոքարկելու իրավասությունը:

Փորձագետ՝ Արթուր Սաքունց

Սույն գեկույցի տպագրությունը հնարավոր է դարձել իրականացնել Բաց հասարակության իիմնադրամներ – Յայաստանի դրամաշնորհային օժանդակությամբ: Այստեղ արտահայտված տեսակետները պատկանում են հեղինակներին եւ հնարավոր է, որ չհամընկնեն ԲՀՀ-ի եւ իրականացնող կազմակերպության տեսակետներին: «Աժ արտահերթ ընտրությունների մոնիթորինգ Շիրակի մարզում» ծրագիրն իրականացնում է «Գյումրու առաջընթաց» քաղաքացիական հասարակության զարգացման կենտրոն հասարակական կազմակերպությունը:

